

**פתרון הבחינה בעברית ב'
מוגש על-ידי
אפרת לילוס
מורה ברשת "יואל גבע"**

מדינת ישראל
 משרד החינוך התרבות והספורט

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: קיץ תשס"ה, 2005
 מספר השאלון: 211,011108

עברית:
לשון, הבנה והבעה

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – הבנה והבעה	50 נקודות
חלק א: הבנה (20 נקודות)	}
חלק ב: הבעה (20 נקודות)	
חלק ג: טקסטים מן המקורות (10 נקודות)	
פרק שני – תחביר	25 נקודות
פרק שלישי – מערכת הצורות	25 נקודות
סה"כ	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מגושחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות לפי ההוראות בפרקים שאחריו.

עצרו את המהפכה

(מעובד על פי מאמר מאת גבי וימן*, פנים, גיליון 15, חרף 2000)

- פסקה א
- ההיסטוריה האנושית מציינת כמה מהפכות תקשורתיות שעיצבו את פניה של החברה והשפיעו רבות על משטרים ועל תרבויות. כל המהפכות התקשורתיות אירעו לפני צמיחתו של מחקר מדעי. המהפכה הראשונה, התפתחות הכתב מסמלים וציורים, התרחשה אלפי שנים לפני שנפתחה אוניברסיטה כלשהי. המהפכה השנייה, מהפכת הדפוס, אירעה מאות שנים לפני שקמו חוקרי תקשורת ומחלקות לתקשורת. ואפילו המהפכה השלישית, הופעת השידור האלקטרוני (רדיו וטלוויזיה), הקדימה במאה שנים בערך את המחקר בתחום זה. לכן שלוש המהפכות התקשורתיות החשובות ביותר נחקרו רק בדיעבד, לחוקרים לא הייתה אפשרות להתערב בתהליכים, לתעל את כיוון השינויים ואת השפעתם.
- פסקה ב
- ואולם המהפכה החדשה, זו של הופעת תקשורת באמצעות מחשב, דהיינו של האינטרנט, וכל הכרוך בו, מדואר אלקטרוני ועד עיתונות מקוונת, מתרחשת מול עינינו, בזמן אמת. להבדיל מקודמותיה, המהפכה התקשורתית החדשה מעניקה לחוקרי התקשורת הזדמנות פז לבדוק את תהליכי השינוי בעודם מתרחשים, לעקוב on-line אחר השפעותיהם, ולהציע דרכים לניתוב המהפכה הזאת למסלולים מועילים יותר, תוך מזעור טקיים אפשריים.
- פסקה ג
- למרבה הצער, הזדמנות זו מוחמצת. יש מעט מאוד מחקר יישומי בנוגע לקשר בין מדיניות חברתית לאינטרנט. יתר על כן, המחקר שנעשה בתחום זה מתמקד רובו ככולו בפרטנציאל החיובי של מהפכת האינטרנט, ומתעלם מנזקים אפשריים ומסכנות מאיימות שצופנת בחובה מהפכה זו.
- פסקה ד
- מה מסביר את מיעוט המחקר המכוון לטווח ארוך, ובמיוחד את זה העשוי לחשוף מגרעות וסכנות של מהפכת האינטרנט?
- פסקה ה
- הסבר ראשון – המהפכה מהירה מדי, מה שמקשה על חוקרים להיערך למחקר, לבצע אותו ולנתח את ממצאיו, ועד שיעשו זאת התיישנה המציאות. בתחום זה של תקשורת ממוחשבת השינויים הם כמעט בקצב יומי: שלשום היה זה מסחר אלקטרוני, אתמול – למידה מרחוק באמצעות האינטרנט, היום – חיים בקהילה וירטואלית, ומחר – הצבעה פוליטית מקוונת. שינויים מהירים, דינמיים מקשים על מי שמנסה לבצע מחקרים בעלי ערך לטווח ארוך.

* גבי וימן הוא ראש החוג לתקשורת באוניברסיטת חיפה.

פסקה ו הסבר שני הוא הכסף ולאן הוא הולך. מחקרים חברתיים מצריכים מימון רב. חקר האינטרנט ממומן היום בעיקר בידי גופים המתעלים את המחקר לכיוון של יישומים: כיצד לנצל את המדיום החדש כדי למכור יותר, להרוויח יותר, להתעצם. גופים אלו אינם מתעניינים בנזקים חברתיים או חינוכיים, במדיניות חברתית ארוכת טווח או בהשפעות תרבותיות. הם מנתבים את החוקרים ומצאיהם אל האור, ולא אל הצללים המאיימים.

פסקה ז הסבר שלישי נובע מן העובדה שקל יותר לעסוק במחקר לטווח קצר. רוב המחקרים פונים לטווח הקצר וממוקדים בהיבטים מצומצמים. חוקרים המתעמקים במחקר לטווח ארוך צריכים להשקיע הרבה יותר זמן, משאבים וסבלנות, ולא רבים החוקרים המצוידים באלה. השוואה אחת, לא לגמרי הוגנת, יכולה להמחיש את הסכנות במיעוט המחקרים לטווח ארוך. עד לפני שנים ספורות היו נזקיו ההרסניים של עישון סיגריות בגדר השערות בלתי מבוססות. גם כאן גורמים אינטרסנטיים, בעיקר תעשיית הטבק ומוצריו, ידעו לבלום מחקרים שהזיקו לאינטרסים שלהם, ולתמוך במחקרים שטענו כי העישון תורם לשיפור הריכוז, להרפיית מתחים ולהרזיה. ואכן חוקרים היססו לצאת למחקרי אורך קשים. וכך מדי שנה מתו מאות אלפי אנשים מנזקי העישון, בעוד המחקר בתחום מתנהל באטיות ובכבודות. גם למהפכת האינטרנט יש צללים קודרים ומאיימים, ורק מיעוטם נחקר.

פסקה ט מקצת מפגעי האינטרנט כבר ידועים, והם כוללים רק את הקיצוניים שבנזקים האפשריים של מדיום זה: חשיפה לפורנוגרפיה ולסטייות; מרמה וגנבה של כסף, של ידע ושל הומר סודי; זיוף כרטיסי אשראי; הסתה לניענות, הסתה דתית, הסתה פוליטית; פגיעות בזכויות יוצרים ובקניין רוחני על ידי העתקה והפצה של יצירות; וכן טרור באמצעות אינטרנט. המושג על ידי פריצה לאתרי אינטרנט של בנקים, צבא וממשל.

פסקה י ואולם העניין התקשורתי בנזקים הקיצוניים האלה מסתיר סכנות ואיומים דרמטיים פחות, אך בעלי השפעה נרחבת יותר. אחד האיומים החריפים ביותר של מהפכת האינטרנט הוא הרחבת פערים חברתיים. מהפכת האינטרנט אינה חלה על כולם, אינה פותחת חלונות של הזדמנות שווה לכולם, ועלולה להוליד לפערי ענק בין אומות ובין שכבות חברתיות. מהפכה זו מותנית בנגישות לאמצעי מחשוב, בידע הדרוש להפעלתם וביכולת כלכלית לרכוש את מוצרי המהפכה ואת השירותים הנלווים להם. היכולות האלה נפוצות בחברות מסוימות וחסרות בחברות אחרות, ומכאן הסכנה של פער הידע. יש הטוענים כי העולם השלישי, המתפתח, יתרחק עתה עוד יותר מהעולם המפותח, כי לא יוכל להדביק את המהפכה ויישאר הרחק מאחור.

פסקה יא התוצאה עלולה להיות שונה מאוד מהחזון האופטימי ששיווקו לנו נביאי המהפכה. הם דיברו על גישה פתוחה לכול אל מקורות הידע, על השכלה לכול, על צמצום פערים עד לביטולם. אך המציאות מוכיחה את ההפך. פערי הידע לא רק שלא קטנו, הם אף התרחבו. הנשיא האמריקני, ביל קלינטון, שהבין את הסכנה, ניסה באופן נואש לפתור את הבעיה בעזרת ציודם של בתי הספר באזורים עניים במחשבים, והספקת מחשבים פרטיים חיינם לשכבות מצוקה. הפרויקט נכשל בין השאר משום שהוא התעלם מהתנאים ההכרחיים לקליטת המהפכה, כמו ידיעה טובה באנגלית, והצורך במסגרות מלוות ומסייעות להטמעת האינטרנט.

- 65 פסקה יב יהיו מי שיטענו נגדי, ובמידה רבה של היגיון, כי אני מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט. הם ימהרו לציין את העושר במקורות המידע, ההתחברות המהירה לכל ארכיון וספרייה בעולם. הם ידגישו את השילוב בין טקסטים, תמונות וסרטים, הם יסבירו כי אין גבול ליכולתה של תקשורת המחשבים מבחינת האינטראקטיביות, המהירות וההיקף. איני מקל ראש בכל אלה, ואני מכיר בחשיבותם של ההיבטים החיוביים, ואולם
- 70 ההתפעמות מיתרונות האינטרנט אינה צריכה לסנוור אותנו עד כדי עיוורון מוחלט מפני נזקיו האפשריים.
- פסקה יג. זהו האתגר האמיתי של מחקר התקשורת: ללוות מהפכה תקשורתית בעודה מתרחשת. זהו אתגר עצום, לא רק של לימוד ומעקב, אלא גם של התערבות ושל תיעול השינויים. אך כאשר מימון למחקרי מדיניות אינו בנמצא, כאשר חוקרים רותמים עצמם לעגלות המשופעות כל טוב של תעשיות ה"קטן-טאץ", קשה להאמין כי נתמודד עם האתגר. אל
- 75 תעצרו את המהפכה, אבל חבל שהיא מתנהלת בלעדיו.

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שלושה חלקים: הבנה, הבעה, טקסטים מן המקורות.
ענה על השאלות לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (20 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-6, על פי המאמר (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. במה שונה מהפכת האינטרנט משלוש המהפכות התקשורתיות שקדמו לה, לדברי הכותב?
(2 נקודות)
2. "השוואה אחת, לא לגמרי הוגנת,..." (שורה 36).
 - א. פרט שתי נקודות דמיון בהשוואה בין מהפכת האינטרנט ובין תופעת העישון.
(2 נקודות)
 - ב. מה יכולה להיות הסיבה לכך שהשוואה בין האינטרנט לעישון אינה הוגנת?
(נקודה אחת)
 - ג. מהו התפקיד הרטורי של ההקבלה בין האינטרנט לעישון במאמר? (נקודה אחת)
3. א. לדעת המחבר, הנזקים האפשריים של האינטרנט המתוארים בפסקה ט שונים מהנזקים המתוארים בפסקה י. ציין שני הבדלים. (2 נקודות)
ב. מהי הבעיה שהנשיא ביל קלינטון חיפש לה פתרון? (2 נקודות)

פרק ראשון – הבנה והבעה - *תשוקות*

חלק א – הבנה

1. שלוש המהפכות הקודמות: התפתחות הכתב, מהפכת הדפוס והופעת השידור האלקטרוני, ארעו כמאה שנה בערך. לפני תחילת המחקר שעסק בהן, את מהפכת האינטרנט, לעומת זאת, ניתן לחקור תוך כדי התרחשותה כיוון שהיא קורית כיום.

2. א. שתי נקודות דמיון בהשוואה בין מהפכת האינטרנט ובין תופעת העישון:

- בשני התחומים – העישון והשימוש באינטרנט – קיימות סכנות לטווח ארוך.
- בשני התחומים המזקרים נערכים בעיקר ע"י גופים אינטרסנטיים שמטרתם להגדיל רווחים, כלומר: להדגיש את היתרונות ולהסתיר את החסרונות. כתוצאה מכך קיימים מעט מחקרים לגבי ההשפעה לטווח ארוך.

ב. ההשוואה בין האינטרנט לעישון אינה הוגנת כיוון שלתופעת העישון יש קונטציה שלילית בלבד. העישון ידוע כמזיק, הרסני וכמתקשר למוות ולמחלות. לאינטרנט, לעומת זאת, יש גם יתרונות והיבטים חיוביים לא מעטים.

ג. התפקיד הרטורי של ההקבלה בין העישון לאינטרנט הוא להדגיש, להמחיש ולחזק את טענתו של הכותב בדבר הסכנות הגלומות בשימוש באינטרנט. כיוון שלעישון יש קונטציה שלילית, והאסוציאציות הנובעות ממנו קשורות למחלות, מוות, נזק והרס, אזי השוואתו לאינטרנט מעצימה את טיעונו של המחבר.

3. א. שני ההבדלים הם:

- הנזקים המתוארים בפסקה י' מסוכנים, קיצוניים ומאיימים פחות מאלו המתוארים בפסקה ט'.
- מאידך, הנזקים המתוארים בפסקה י' הם בעלי השפעה גרחה יותר מאלו המתוארים בפסקה ט'.

ב. הנשיא קלינטון ניסה למצוא פתרון לבעיה של התרחבות פערי הידע, וכתוצאה מכך להתרחבות הפערים החברתיים, בין אוכלוסיות מבוססות לאוכלוסיות שאינן נגישות לאמצעי מחשב.

לשון הבנה והבנה, קיץ תשס"ה, 011108, 211

4. יש הטוענים נגד הכותב כי הוא "מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט".

(על פי שורות 65-66)

הבא שלוש ראיות מהמאמר היכולות לתמוך בטענה זו.

תוכל להביא ראיות מהתוכן, מאופן הכתיבה או משניהם: (3 נקודות)

שלוש ראיות מהמאמר התומכות בטענה לפיה הכותב מתעלם מהתועלת שמביאה מהפכת האינטרנט:

ישנה 4

- עיקרו של הטקסט עוסק בסכנות, באיומים ובנוקים הגלומים בשימוש באינטרנט. אפילו בפסקה הבודדה (פסקה י"ב) שבה מתייחס הכותב ליתרונות הטמונים באינטרנט, הוא מקפיד לסייג את דבריו תוך השמעת ביקורת נגד ההסתגרות וההתפעמות מיתרונות אלו.

- הכותב נוקט שימוש בדוגמה מאיימת – ההשוואה לעישון – שמדגישה את השלילי וההרסני באינטרנט.

- מבחינה לשונית: הכותב מרבה להשתמש במילים השייכות לשדה סמנטי של הרס/מלחמה:

סכנות מאיימות (שורה 17)

מגרעות וסכנות (שורה 21)

בזקיו ההרסניים (שורה 33)

צללים קודרים ומאיימים (שורה 42)

איומים חריפים (שורה 49)

וכו...>>>>

5. מהי הטענה המרכזית של כותב המאמר?
 העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (4 נקודות)
- א. מחקרים מדעיים בתחום האינטרנט נערכים בדרך כלל לטווח ארוך.
 ב. מחקרים מדעיים בודקים את הנזקים האפשריים בתחום האינטרנט.
 ג. יש לערוך מחקרים לטווח ארוך כדי ללמוד על יתרונותיו של האינטרנט.
 ד. יש לערוך מחקרים לטווח ארוך כדי לצמצם את נזקיו האפשריים של האינטרנט.
6. "אל תעצרו את המהפכה, אבל חבל שהיא מתנהלת בלעדיו" (שורות 75-76)
 למי מכוון השימוש בגוף ראשון במילה "בלעדיו"?
 העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
- א. כלל משתמשי האינטרנט
 ב. חוקרי התקשורת
 ג. מפתחי טכנולוגיית האינטרנט
 ד. אזרחי ישראל
- בסס את תשובתך. (3 נקודות)

חלקו העיקרי של הטקסט דוסק ביכולת
 ("הצדמנות פז" - שיהגו) לחקור את ההשפעת
 האינטרנט בדומה מתחילת, מחזק, וביחידות
 המחקרים - מסיבות שונות מאובק.
 בפסקה ז"ג מתווחס הפותח במפורש
 לחקור התקשורת ולתפקידו: "זהו האתגר
 האמיתי של מחקר התקשורת".

לשון, הבנה והבעה, קיץ תשס"ה, 011108, 211

חלק ב: הבעה (20 נקודות)

בחר באחד מהנושאים 7 או 8, וכתוב מאמר טיעון בדיקף של עמוד עד עמוד וחצי, על פי ההנחיות.

7. השפעת האינטרנט

האינטרנט משפיע לחיוב ולשלילה על תחומים רבים בחיינו (כגון חינוך, חברה, חיי יום-יום). כתוב מאמר, ובו תאר את ההשפעות החיוביות והשליליות של האינטרנט בתחום אחד (או יותר), והצע דרכים לצמצום ההשפעות השליליות.

8. פערים חברתיים

בישראל יש פערים חברתיים בין קבוצות שונות באוכלוסייה (כגון עניים-עשירים, עולים-ותיקים), ויש הטוענים שלא נעשה מספיק כדי לצמצם אותם. כתוב מאמר, ובו תאר את הבעיה, הסבר את גורמיה, והצע דרכים להתמודדות עמה. בסס את דבריך על דוגמאות.

חלק ג: טקסטים מן המקורות (10 נקודות)

ענה על שאלה 9.

9. קרא את ארבעת הפסוקים ב-ה שלפניך מויקרא כה, וענה על כל הסעיפים א-ה שאחריהם.
 פסוק ב: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה.

פסוק ג: שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך ואספת את תבואתה.

פסוק ד: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת להי שדך לא תזרע ופרמך לא תזמר.

פסוק ה: את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ.

א. "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם".

המר את החלקים המסומנים בפסוק בקו במילים או בצירופים המתאימים ללשון העברית בת-ימינו. (2 נקודות) *ותבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם*

ב. בפסוק ב יש מילים שבהן לא נכתבו אמות קריאה על פי הכתיב הדקדוקי.

ציין שתיים מהן. (2 נקודות) *תבאו = תבואו, נתן = נתת*

(שים לב: סעיפים ג-ה של שאלה 9 בעמוד הבא.)

ג. מהו הקשר הלוגי בין פסוק ג לפסוק ד?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

(1) קשר של ניגוד

(2) קשר של הכללה ופירוט

(3) קשר של סיבה ותוצאה

(4) קשר של הבהרה

2 (נקודות)

ד. פסוק ג: שש שנים תזרע ושש שנים תזמר ושש שנים תזרע ושש שנים תזמר ושש שנים תזרע ושש שנים תזמר.
פסוק ד: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ... שדך לא תזרע וקרמך

לא תזמר.

העתק למחברתך את המשפט שהנאמר בו נכון.

(1) הפעלים המודגשים בפסוק ג מציינים פעולות שהן חובה.

(2) הפעלים המודגשים בפסוק ד מציינים פעולות שהן חובה.

(3) הפעלים המודגשים בפסוק ד מציינים פעולות שהן רשות.

(4) כל הפעלים המודגשים בפסוקים ג-ד מציינים פעולות שהן חובה.

2 (נקודות)

ה. (1) מהי המשמעות המשותפת למילים: אָסִיר, בָּצִיר, קָצִיר ? בְּאֵת הַקָּצִיר (נקודה אחת)

(2) לפניך ארבע מילים: מָסִיק, קָצִיר, שָׁמִיר, תָּמִיר.

איזו מבין המילים האלה היא בְּאֵת הַקָּצִיר של המילים בתת-סעיף (1)?

(נקודה אחת)

לשון, הבנה והבעה, קיץ תשס"ח, 011108, 211 **10**

פרק שני – תחביר (25 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 10-14.

10. לפניך שלושה משפטים III-I, על פי פסקה א במאמר.
- I. המהפכה הראשונה, התפתחות הכתב מסמלים וצוירים, התרחשה לפני שנפתחה אוניברסיטה כלשהי.
 - II. המהפכה השנייה, מהפכת הדפוס, אירעה לפני שקמו חוקרי תקשורת ומחלקות לתקשורת.
 - III. המהפכה השלישית, הופעת השידור האלקטרוני (רדיו וטלוויזיה), הקדימה במאה שנים את המחקר בתחום זה.
- א. מהו התפקיד התחבירי המשותף לשלושת החלקים המודגשים בקו במשפטים אלה? *תמורה*
 מהי מטרת השימוש בחלק תחבירי זה? *הסבר, פירוט, ביאור של הביטוי המרכזי*
 (2 נקודות)
- ב. העתק למחברתך את שלושת המשפטים III-I בלי החלקים המודגשים בקו, וענה על הסעיפים (1)-(2).
- (1) איזה מבין שלושת המשפטים III-I שהעתקת הוא משפט פשוט? נתח אותו ניתוח תחבירי מלא. (4 נקודות)
 - (2) בשני המשפטים האחרים: תחם את הפסוקיות, וציין את תפקידן התחבירי המשותף. (2 נקודות)

פירוש ב.

(1) המשפט הפשוט הוא המשפט השלישי:

נושא + לואי	תמורה	תמורה כוללת	נושא	תיאור מידה	מושא
לואי לואי בתחום זה.	המהפכה השלישית, הופעת השידור האלקטרוני (רדיו וטלוויזיה), הקדימה במאה שנים את המחקר				

(2) המהפכה הראשונה, התפתחות הכתב מסמלים וצוירים, התרחשה לפני שנפתחה אוניברסיטה כלשהי.

המהפכה השנייה, מהפכת הדפוס, אירעה לפני שקמו חוקרי תקשורת ומחלקות לתקשורת.

11. מהפכה זו מותנית בגישות לאמצעי מחשוב, בידיע להפעלתם וביכולת כלכלית.

- א. מהו התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט? (2 נקודות) *icein*
 ב. כתוב את המשפט מחדש על ידי הפיכת הפועל שבו לשם עצם.
 מהו התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט שניסחת? *ice*
 (3 נקודות)

ג. הירשאי לאהפכה הוא גישות לואפני אהפכה, הידע אהפכה (היפוכת הכלכלית).

12. לפניך שני משפטים מורכבים II-I (על פי פסקה יא).

- I. הנשיא האמריקני, ביל קלינטון, שהבין את הסכנה, ניסה לפתור את הבעיה בעזרת ציודם של בתי הספר באזורים עניים במחשבים.
 II. הפרויקט נכשל, משום שהוא התעלם מהתנאים ההכרחיים לקליטת המהפכה.
 א. ציין את תפקיד הפסוקית בכל משפט. (2 נקודות)
 ב. נסח בל משפט כמשפט איחוי (מחובר) בקשר לוגי של סיבה ותוצאה. (4 נקודות)

12.

פסוקית לוואי

- א. הנשיא האמריקני, ביל קלינטון, שהבין את הסכנה, ניסה לפתור את הבעיה בעזרת ציודם של בתי הספר באזורים עניים במחשבים.

פסוקית סיבה

הפרויקט נכשל, משום שהוא התעלם מהתנאים ההכרחיים לקליטת המהפכה.

ב. הנשיא האמריקני, ביל קלינטון, הבין את הסכנה, ולכן ניסה לפתור את הבעיה בעזרת ציודם של בתי הספר באזורים עניים במחשבים.

הפרויקט התעלם מהתנאים ההכרחיים לקליטת המהפכה, וכתוצאה מכך הוא נכשל.

13. לפניך משפט מורכב (על פי פסקה יב).

יהיו מי שיטענו נגדי שאני מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט.
לפניך שלוש הצעות לתחימת המשפט.

- פסוקים: (1) א
פסוקים: אולטא
פסוקים: אולטא
- (1) יהיו מי שיטענו נגדי שאני מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט.
- (2) יהיו מי שיטענו נגדי שאני מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט.
- (3) יהיו מי שיטענו נגדי שאני מתעלם מהתועלות הרבות שמביאה מהפכת האינטרנט.
- העתק למחברתך את התחימה הנכונה, וציין מהו התפקיד התחבירי של כל פסוקית.
(4 נקודות)

14. במשפט שלפניך חל שיבוש. כתוב במחברתך את המשפט בצורתו המתוקנת, והסבר את התיקון.
המהפכות התקשורתיות עיצבו והשפיעו על משטרים ועל תרבויות. (2 נקודות)

המהפכות התקשורתיות עיצבו את המשטרים והתרבויות.
ותרבויות והשפיעו עליהם.

הסבר: לא ניתן לכתוב את שני הפעלים
ברצף כיוון של אחד מהם מציין
מחית יחיד אחת: עיצב את
השפיע על

פרק שלישי - מערכת הצורות (25 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 15 (חובה) ועל שלוש מהשאלות 16-21 (שאלות בחירה).

שאלת חובה (7 נקודות)

15. לפניך שבע קבוצות מילים א-ז.

מכל קבוצה העתק למחברתך את המילה הנוצצת דופן מבחינת השרש, וכתוב מהו השרש שלה.

- א. נפוץ, תפוצה, פצוי
- ב. ממחשב, מחשב, מתחשב
- ג. מקל, קלוי, קללה
- ד. מתנית, מתנה, תנאי
- ה. מעלת, מועיל, תועלת
- ו. מקשה, קשיה, מקש
- ז. מצוקה, מצוקת, נצקו

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך שש שאלות: שלוש שאלות מתחום הפועל (שאלות 16-18), ושלוש שאלות מתחום השם (שאלות 19-21).

עליך לענות על שלוש שאלות בלבד. תוכל לבחור את השאלות מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה - 6 נקודות).

הפועל

16. בשלושת המשפטים שלפניך יש פועל מודגש.

- מהפכת האינטרנט אינה חלה על כולם. (שרה 50 במאמר)
- עדיין לא החילו את המהפכה על כל השכבות בציבור.
- רק כך נחולל את השינוי החברתי.

- א. מהו השרש המשותף לשלושת הפעלים המודגשים? (נקודה אחת)
- ב. העתק למחברתך את שלושת הפעלים, וציין מהו הבניין של כל פועל מודגש. (2 נקודות)
- ג. הטה את הפעלים המודגשים לפי ההוראות שלפניך:

- (1) את הפועל חלה הטה לפועל מאותו שורש, באותו בניין, באותו גוף, בזמן עתיד תחילת.
- (2) את הפועל החילו הטה לפועל מאותו שורש, באותו בניין, באותו גוף, בזמן עתיד יחיד.
- (3) את הפועל נחולל הטה לפועל מאותו שורש, באותו בניין, באותו גוף, בזמן עבר חולל.

לשון, הבנה והבעה, קיץ תשס"ה, 011108, 211

17. א. לפניך ארבעה משפטים.

- המציאות התְּלַשְׁנָה. (על פי שורה 23 במאמר) **בטן התפעל**
 - התינוק רצה לישון. **בטן קל**
 - התינוק יָשָׁן. **בטן קל**
 - תרגום מִיָּשָׁן. **בטן קל**
- (1) מהו השורש המשותף לארבעת הפעלים המודגשים? (נקודה אחת) **ו-ש-נ**
- (2) העתק למחברתך את ארבעת הפעלים, וציין מהו הבניין של כל פועל. (2 נקודות)
- (3) מייך את ארבעת הפעלים לשתן קבוצות, על פי משמעותם. (נקודה אחת)
- ב. יין ישן נושן.
- מהו הבניין של צורת הבינוני נושן? (נקודה אחת) **פעל**
- ג. במשפט שלפניך, בחר בצורת הפועל הנכונה והעתק אותה למחברתך.
- הלילה אני אישן / יישן אצל חברה מהכיתה. (נקודה אחת)

17. א. (3)

תשובה

התישבה	לישון
מישן	ישן

18. א. מִמְּמַנִּים, מִשְׁוֹקִים

- (1) בשני הפעלים האלה השורש נוצר באותה דרך. מהי? (נקודה אחת) **לוישם גזוי**
- (2) בחר בפועל אחד מביניהם והסבר את דרך ההיווצרות של השורש שלו. (2 נקודות)
- ב. המחקר... קוֹתְמָקֵד (שורה 17 במאמר); הפסטיבל הזה מְמַסְחָר.
- (1) בשני הפעלים האלה השורש נוצר באותה דרך. מהי? (נקודה אחת) **איש תניי**
- (2) בחר בפועל אחד מביניהם והסבר את דרך ההיווצרות של השורש שלו. (2 נקודות)

18. א. (2) ממון (שם) ← מ-מ-נ ← נוצרו פעלים: מימן, ממנים
 נגזר שורש ← מ-מ-נ ← נוצרו פעלים

ב. (2) ס-ז-ר (שורש ראשוני) ← מסחר ← מ-ס-ז-ר
 היווצרות שם ← מי חדרה לשורש בעקבות חשם ונוצר שורש תנייני (משני)

השם

19. א. השנאה, הרפיה, המצאה, הרזיה

בית טלחה
(נקודה אחת)
שם פועל של
השם גיל

(1) ציין את המשקל המשותף לארבעת השמות האלה ואת משמעותו.

(2) איזה שם יוצא דופן מבחינת הגזרה? המצאה גנית

כתוב מהי הגזרה שלו, ומה הגזרה המשותפת לשמות האחרים.

(3 נקודות) הגזרה המשותפת לשמות האיחייס. היא גיל.

ב. "...ההתחברות המהירה לכל ארכיון וספרייה בעולם." (שורות 66-67 במאמר)

באיזה מארבעת השמות האלה משמעות הצורך הסופי זה למשמעות הצורך הסופי

במילה ספרייה?

שקמיה, ספרייה, פקליטיה, שקדיה (נקודה אחת)

ג. במשפט שלפניך, בחר בצורה הנכונה של שם העצם והעתק אותה למחברתך (כולל ניקוד).

באזורים עניים סיפקה הממשלה מחשב / מחשב פרטי חינם לכל ילד.

(נקודה אחת)

20. א. הגיון, עשיון, קנגן
- (1) באיזה משלושת השמות הנזכרים היא שורשית? (נקודה אחת) **עשיון** **איש ע-ש-נ**
- (2) מהו השורש של כל אחד מהשמות האחרים? (נקודה אחת) **הגיון** **איש ה-ג-י/ה**
- ב. מדיני, הרסני, רוחני
- (1) מה משותף לשלושת השמות מבחינת המשמעות? (נקודה אחת) **שמות תואר**
- (2) באיזה משלושת השמות הנזכרים היא חלק מהשורש? (נקודה אחת) **מדיני** **איש ק-נ-י/ה**
- ג. עתונות (שורה 11 במאמר)
- הסבר את דרך התצורה (שני שלבים) של המילה עתונות, וציין את משמעות הצורך בכל שלב. (2 נקודות) **ע"ת + און (בהשמטת ט נכ"ו ע"ת)**
ע"תון + איות (בהשמטת ט מקצוצות)
21. א. האקדמיה ללשון העברית קבעה מילים עבריות במקום מילים לועזיות:
- מקשתת – רשת גלובלית כגון אינטרנט **שורש + מקש**
- מקרן – SMS = Short Message Service **בסיס + צרון סופי (הקטנה)**
- חברת הזנק – חברת סטארט-אפ **שורש + מקש**
- העתק למחברתך את שלושת השמות המודגשים, וציין את דרך התצורה של כל אחד מהם (3 נקודות)
- ב. המילה תקליטור נקבעה כמילה העברית למילה "דיסק".
- הסבר את דרך התצורה של המילה תקליטור. (נקודה אחת) **הקש בסיס**
- ג. "מהפכה זו מותנית בגלישות לאמצעי מחשוב" (שורה 52 במאמר).
- המילה נגישות נוצרה מבסיס וצורן סופי.
- ציין מהי משמעות המשקל של הבסיס, ומהי משמעות הצורן הסופי. (2 נקודות)
- נגיש = קט"ס + תמונה בכ"ו (נימן ע-נ)**
איות = שמות מופשטים